

Semblança de Joan Alsina i Giralt

per Joan Cuscó i Aymamí

Fotos de Pere Monistrol

El nostre personatge és un home que va pel món sense fer soroll. Passi per on passi. És tranquil de mena, sense deixar, però, mai, d'ésser actiu i constant. És com aquella gota d'aigua, silenciosa i persistent... És una persona que no es descobreix; l'has de descobrir...

I si bé és un home urbà, i que sempre li ha agradat ja des de jove trescar per camins, conèixer valls i assolir cimals muntanyencs d'ací i d'allà, crec que li plau tant o més fer via en el seu món interior.

Va néixer el 10 de maig del 1916 al carrer Sant Honorat. Fou alumne dels Escolapis i cursà el Peritatge Tèxtil a l'Esco-

la Superior del Treball de Terrassa.

Ha passat molts anys, fins a la seva jubilació, treballant en una empresa química a Barcelona. Ha fet moltes anades i tornades diàries en el tren, de casa seva a la ciutat comtal i viceversa. Aquelles hores - mils d'hores i mils de quilòmetres - les dedicava preferentment a la lectura, que ha estat la seva més cara i addicta afició. No és pas l'única: també ha practicat l'excursionisme i ha viatjat déu-n'hi-do.

Tan bon punt es jubilà va ser elegit director de la Fundació Bosch i Cardellach, de la qual n'era numerari. Això era l'any 1981. Ha consumit dues legislatures

Jo crec que són ben poques les persones sense interès ni curiositat per les coses del passat.

al front d'aquesta prestigiosa i quasi cinquantenària entitat i ara es podrà dedicar, més encara, a la seva brega diària en la recerca de dades que fan referència a la història local. Ell ha estat -i és- un home encuriós pel passat. Hom creu que ostenta l'honor d'ésser el lector -i l'investigador- més constant a l'Arxiu Històric de Sabadell. Ja és de la Casa, vaja.

El seu pas per la direcció de la Fundació Bosch i Cardellach ha estat, com diu ell mateix, una experiència més en la seva vida. Bé podem dir que ha realitzat una tasca positiva i de continuïtat. No ha volgut ni ha pretès canviar res. Potser sí que, en el fons, li hauria plagut modificar alguna cosa... Però no en vol parlar. "Deixem-ho, deixem-ho" -em demana.

Encetem, doncs, l'entrevista.

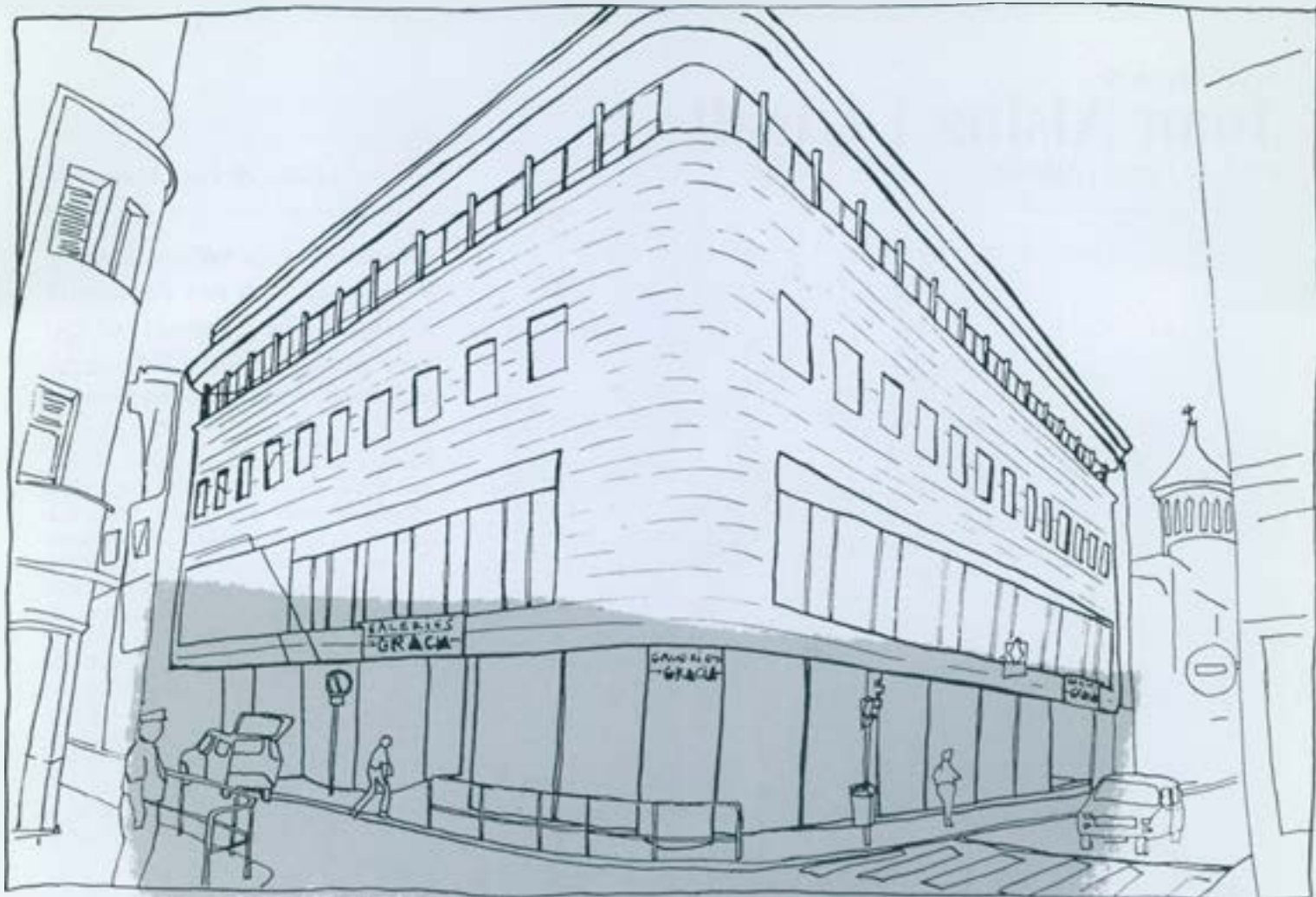
Sento curiositat per saber què li va inspirar aquest interès per la investigació del passat. I quan li va venir aquest afany? que li pregunto.

-Jo crec que són ben poques les persones sense interès ni curiositat per les coses del passat. A algunes, però, a més d'aquesta curiositat i interès ens ve la dèria de volguer saber el com i el perquè les coses passades esdevingueren d'aquella manera. Anomenem-ho investigació? Quan em va venir aquest afany? Jo crec que l'he tingut sempre. Ja la meua vida professional, com a cap d'un laboratori químic-tèxtil, era bona part investigació. La història m'havia interessat sempre. No tenia, però, temps d'endinsar-m'hi a fons. El pas, obligat pels anys, de professional a jubilat m'ha permès dedicar bona part del meu temps a la tafaneria històrica. I dic tafaneria perquè jo crec que sóc més un tafaner que, com vós dieu, un investigador.

I ho diu sense falsa modèstia. Ell és sincerament i senzillament modest. Ara sóc jo el tafaner, insistint a preguntar.

-Amic Alsina, quins descobriments

El pas, obligat pels anys, de professional a jubilat m'ha permès dedicar bona part del meu temps a la tafaneria històrica.

G A L E R I E S
GRACIA

Black Jack - roba dona

Equipage - roba d'home

Pistacho - roba dona

Juanjo - plaques i matrícules

Gombau - papereria-revistes

R P H - moda home

Estil Martin - roba dona

Yolan Cris - vestits de núvia

Benedetta - dansa

Sacco - bolsos

Yves Rocher - cosmètica

Rauxa - roba dona

Alpas - sabateria dona

Marina Danaro - roba dona

Marta - roba dona

Komakino - bijuteria i complements.

Gumin's - llaminadures

Coure - roba d'home

Uno e una - roba home-dona

Piga - roba interior

Casual - moda dona

-Cafeteria Gràcia -

Agenda - objecte regal

Cuquet - roba infantil

Prats - fotografia

Pitty - roba dona

Rosa Fuentes - roba dona

més notables destaquerieu entre les vostres recerques?

Allarga el braç per apropar el cendrer en el qual i aixafa la borilla.

-Més que de descobriments, amb tot el que el mot implica de cosa desconeguda, jo ho qualificaria de troballes. Una de les que crec més interessants fou la de l'extens dossier referent al procés de les bruixes de Caldes, Castellar i Sabadell, que permeteren afegir bon nombre de detalls a les suscintes mencions que d'aquest afer feien Bosch i Cardellach i Miquel Carreras. I una altra fou la troballa de ben extensa i variada documentació que permet

Indubtablement l'època més brillant de la història de Sabadell és el segle XIX.

afirmar la ja suposada filiació sabadellenca de Cristòfol Calvet d'Estrella.

-I quina època més brillant senyalaríeu en la història de Sabadell?

No s'ho ha de pensar ni massa ni gens. Diu:

-Indubtablement l'època més brillant de la història de Sabadell és el segle XIX, sobretot per l'esforç, en aquells anys, de tot Sabadell per passar de vila de més o menys humils paraires a ciutat de forta importància en tot l'àmbit estatal amb els seus fabricants de draps. Cal recordar que Sabadell va passar dels tres mil habitants d'inicis de segle als vint-i-quatre mil de darreries

-I quina judiqueu que hagi estat, contràriament, la menys brillant?

-Sabadell, abans del segle XIX, era una vila de relativament ben poca importància. No crec que pugui dir-se que hi hagin hagut èpoques menys brillants que altres. Però, evidentment, totes són història.

-Entre els personatges locals que han fet història, que han deixat història, quins destacaríeu més?

La resposta també la té ben assumida. Ja la té a la punta de la llengua. Afirma:

-Vaig tenir la sort d'haver conegut, veïns de tota la vida, Miquel Carreras, l'home, crec jo, més important del Sabadell de tots els temps. Altres la convivència dels quals recordo amb afecte, foren Joan Montllor i Pujal -aquelles anades a l'aplec de Sant Valerià!- i Josep Rosell i Casablanques, amb la sempre interessant conversa al seu domicili del carrer Bufí, sobre el vell Sabadell!

-Toquem l'altre extrem: Quins altres han estat, històricament, els més negatius?

-Històricament negatius no crec que Sabadell hagi tingut cap "personatge". Potser alguns, en moments històrico-políticament difícils, no hagin estat a l'altura que Sabadell es mereixia. Però no crec que es pugui dir que hagin estat totalment

negatius.

-De tota la documentació històrica que posseeix l'Arxiu Municipal, quina part d'ella heu consultat? I quina us falta, encara?...

-He consultat, bastant a fons, tot el que fa referència a l'Escrivania i a la Cúria sabadellenques existents a l'Arxiu Històric de Sabadell. Les meves preferències han estat el període comprès entre mitjan segle XV i darreries del XVIII. Això no vol dir, ni de molt, que ho sàpiga tot so-

Històricament negatius no crec que Sabadell hagi tingut cap "personatge"

bre aquest bon aplec d'anys. A quantes qüestions no hauré posat prou atenció! M'agradaria molt endinsar-me en el segle XIX, però és tan complex, que no sé si m'hi veuré en cor.

-Us interessa, amic Alsina, més el passat que el present?

-No és que m'interessi més el passat que el present. Des del punt de vista de fer-ne l'anàlisi em sembla més adequat el passat que el present. Aquest està tan subjecte a reaccions tan contradictòries i, a voltes, tan inesperades!

-Deixant de mirar el passat, com veieu el futur?

-La gran esperança per al futur és la incommensurable capacitat de l'ésser humà per adaptar-se a totes les circumstàncies. Crec que, vingui el que vingui, la humanitat s'hi adaptarà. Una de les coses que més em desagrada del possible futur, i potser ja del present, és la, no diré excessiva, especialització de moltes persones, amb l'inconvenient de l'oblit o ig-

Des del punt de vista de fer-ne l'anàlisi em sembla més adequat el passat que el present. Aquest està tan subjecte a reaccions tan contradictòries i, a voltes, tan inesperades!

norància, a voltes gairebé absoluts, de temes aliens a la seva especialització.

-Estudis que sou de la història local, se us pot demanar que ens feu una valorització sintetitzada del Sabadell pretèrit?

-L'origen de Sabadell fou el mercat. Els sabadellencs hem estat sempre, amb més o menys èxit, mercaders, amb l'avantatge sobre el mercader clàssic -comprador-venedor- que nosaltres hem mercadejat amb els productes que nosaltres mateixos hem fet. Que per molts anys pugui ser així.

-I el Sabadell actual, quina opinió us inspira?

-El Sabadell actual, no estrictament el d'avui sinó el de fa ja uns quants anys, presenta un greu -soluble però, perquè no?- problema. És el de la malaurada -fou inevitable?- creació de força barrades de poc o nul arrelament sabadellenc. Hauríem de fer esforços, tots, per sabadellitzar els qui encara no se senten prou sabadellencs.

Aquest és un problema -un fet històric per ésser més precisos- que ens acusa a tots. A tots. Sembla que tothom s'hi posa d'esquena. Unes línies fronterices, unes vanguardies, que cap d'elles no es compromet a avançar per apropar-se, per aglutinar-se. És un problema sociològic complex. S'han fet passos, però després s'han desfet... La integració. Heus ací un problema a resoldre. Hi ha una mena de muralles...

I parlant de les polèmiques muralles que tanta polseguera han aixecat, cal preguntar a Joan Alsina:

-Vós les hauríeu conservat?... Quina solució hauríeu adoptat si de vós hagués depès?

-Fou una decisió desencertada la que va obligar a interrompre les excavacions al tros de muralla trobat als Jardinetes. Calia haver continuat les recerques per veure fins on, històricament i arquitectònicament, portaven. Històricament la troballa tingué força importància; arquitectònicament potser no tanta. Hauria calgut, però, continuar les recerques.

La conservació "in situ" hauria estat força problemàtica. El trasllat, ajardinant-ho, a la asuperfície, potser hauria estat una solució? Crec que, en el seu moment va haver-hi poques possibilitats d'estudiar a fons la qüestió. De les restes trobades,

Restaurant

Joan Maragall, 6
i Advocat Cirera, 38 (Plaça del Gas)
Tel. 725 23 00
08201 Sabadell

en queda ara alguna cosa? jo no ho sé.

Encén una nova cigarreta. I posats en el terreny crític, li demano quins **disbarats** denunciaria que s'han comès al llarg de la història sabadellenca fins als nostres dies.

Somriu lleument i, diplomàtic, respon:

-Tots fem "disbarats" de tant en tant, i cal dir, a més, que qualsevol acció d'algú pot ser considerada "disbarat" per una altre. Crec que gairebé podríem considerar ciència ficció el jutjar que si no s'hagués fet un "disbarat" tot seria millor. No

La gran esperança per al futur és la incommensurable capacitat de l'ésser humà per adaptar-se a totes les circumstàncies. Crec que, vingui el que vingui, la humanitat s'hi adaptarà

crec, per altra part, que a Sabadell s'hagi fet mai un "disbarat" no remeiable.

Imagineu-nos que saltem un marge i entrem en un altre camp, en un altre tema.

-Vós que heu fet molta **geografia amb els peus** (com bé deia el nostre estimat **Avi Pau Vila**- subscriuí la dita de **com el Vallès no hi ha res?...**

-La rima va anar molt bé en aquest cas. No queda pas tan poètic dir: "com la Garrotxa no hi ha res" o "com la Costa Brava no hi ha res".

I, posats ja en vena poètica, deixeu-me definir en aquest aspecte, amb uns versos de Maragall:

"Si el món ja és tan formós, Senyor, si es mira amb la pau vostra dintre de l'ull nostre..."

* * *

Joan Alsina és autor de múltiples treballs. Uns han estat publicats i altres han conformat conferències, comunicacions o ponències, majorment lligades a la Fundació Bosch i Cardellach. N'hi ha una bona llista. Algunes han estat publicades per la dita Fundació en els seus **Quaderns d'Arxiu**. És assídu col.laborador de **Quadern**, on va publicant diversos articles relacionats, gairebé tots ells, amb la història i la toponímia de Sabadell. Dins de la **Biblioteca Quadern** hi té publicat **Els molins del riu Ripoll**, il·lustrat per Agustí Masvidal.

Arran del XIIè Col·loqui d'Onomàstica que se celebrà a Sabadell l'abril del 1987, l'Ajuntament li publicà el llibre **Índex de topònims de Sabadell i el seu terme fins a la darrerria del segle XVIII**, treball al qual la Caixa de Sabadell havia concedit una ajuda per a la seva realització (1985).

Cal fer constar que, membre actiu del Centre Excursionista del Vallès, on ocupà diversos càrrecs, fou l'any 1935 que, junt

amb Jaume Tiana i Anglís, publicà la revista excursionista **La Muntanya**, de la qual es publicaren quatre números i desaparegué, com tantes altres coses, el 1936. L'any 1983 la **Unió Excursionista de Sabadell** li publicà **75 anys d'excursionisme a Sabadell**, en forma de butlletí extraordinari. Té altres coses; per exemple:

-Un recull de malnoms que algun dia hem de veure publicat. Els nostres avantpassats eren molt afeccionats a motejar. Heu analitzat per quines raons ho practicaven?...

*-El renom, malnom en alguns casos, significa, si més no, una familiaritat que, malauradament, la massificació del Sabadell d'avui ha fet perdre gairebé del tot. Si abans tothom sabia qui era el **Manel de la pipa** o la **Tereseta de les mameles**, ara potser hi ha massa pipes i massa mameles per identificar una persona amb aquests qualificatius.*

-Teniu algun altre projecte entre mans?

Entre els dits manté el cap del cigarret que col·loca en el cendrer i l'aparta al centre de la taula. Ha estat una breu pausa. Diu:

-Cap projecte concret. Jo crec que la vida ha de ser un projecte sempre variant: el d'adaptar-se a les necessitats i conveniències de cada dia.

-Quant a la frase de: "Cada poble té el que es mereix", la subscriuí o no?...

-No. Hi ha pobles, i gent, que tenen més del que es mereixen i altres que tenen menys.

-Heu passat vuit anys dirigint la Fundació Bosch i Cardellach. Com historiador que sou, feu, si us plau, la història

Hauríem de fer esforços, tots, per sabadellitzar els qui encara no se senten prou sabadellencs.

d'aquest període.

Amb la mirada recorre l'estança, que és la seu de la Fundació, i resumeix:

-En els vuit anys de director de la Fundació Bosch i Cardellach, i gràcies a la col.laboració de tots els seus membres, aquesta ha continuat amb les seves tasques habituals: l'estudi de tota mena de temes relacionats amb Sabadell i la seva comarca. Han estat no res més, i espero que no res menys, vuit anys més en la història de la Fundació Bosch i Cardellach.

Nosaltres, però, creiem que es pot atribuir força mèrit personal seu, una marcada obertura de la institució als estudiosos joves de la ciutat.

La història d'aquesta Fundació va començar l'any 1945.

I la història, feliçment, continua...

Perfil

Precís. Concret.

Fidel.

Constant. Feiner com la formiga...

A poc a poc...

per fer la feina ben feta.

No gasta massa adjectius.

I no està d'històries.

Un historiador feliç...

Questionari "Proust"

-El principal tret del meu caràcter?

-La fidelitat a les meves creences i la constància a fer les coses que em són plaents.

-La qualitat que prefereixo en un home?

-L'honradesa i l'amistat sincera.

-La qualitat que prefereixo en una dona?

-Igual.

-Allò que més estimo en els amics?

-Igual

-El meu principal defecte?

-Potser una excessiva introversió.

-La meva ocupació preferida?

-Anys enrera era el meu treball professional. Ara és tot el que puc fer en les meves hores, totes, lliures.

-El meu somni de benestar?

-Passar feliçment tots els moments de la vida en l'ocupació adequada a cada un d'aquests moments.

-Quina fóra la meva pitjor desgràcia?

-La pèrdua d'algun dels éssers estimats.

-Què voldria ser?

-Una persona sense enemics.

-On desitjaria viure?

-A Sabadell. Em sento també, però, molt content durant les escapades que de tant en tant en faig.

-Quin color prefereixo?

-Tots; el blanc de la neu a la muntanya, el groc de la sortida del sol, el vermell de les roselles als volts d'un camp de blat, el verd de les prades pirinenques, el blau del

mar, els morats de les postes de sol tardorenques... Tots, en fi.

-Quina flor prefereixo?

-La magnòlia, potser pels records que em porta. El magnolier va ser plantat a l'eixida de casa quan jo era infant. Encara hi és.

-Quin ocell prefereixo?

-El rossinyol quan canta de matinada.

-Els meus autors preferits en prosa?

-Una de les ocupacions més plaents durant tota la meva vida ha estat la lectura. És tan difícil establir preferències! De Lluïa Pla, passant per Cervantes i Cherterton, entre molts altres autors, amb tots hi he passat moments deliciosos.

-Els poetes preferits?

-Maragall, Sagarra... Cal dir, però, que no llegeixo gaire poesia.

-Els herois de ficció favorits?

-Tirant lo Blanc.

-Les meves heroïnes de ficció favorites?

-Carmesina i Plaer de ma vida, del Tirant lo Blanc.

-Els meus compositors preferits?

-Bach, Telleman, Mozart, Beethoven.

-Els pintors predilectes?

-Mir, Nonell...

-Els meus herois de la vida real?

-Ghandi, com a exemple de tots els que lluiten pacíficament per la consecució de les seves idees.

-Les meves heroïnes històriques?

-Marie Curie, Teresa de Calcuta...

-Els noms que prefereixo?

-Aquells que em fan recordar persones estimades. Com a exemple, Albert, Anna, Joana, els meus néts.

-Què detesto més que res?

-La fatuïtat i la hipocresia.

-Quins caràcters menyspreo més?

-Tots aquells dels quals valdria més poder-ne oblidar la història.

-Quin fet militar admiro més?

-Cap.

-Quina reforma admiro més?

-La que van portar a cap els primers cristians.

-Quins dons naturals voldria tenir?

-Em conformo amb els que tinc, tot i que els seria necessària una bona millora.

-Com m'agradria morir?

-En pau i voltat de tots els que estimo.

-Estat present del meu esperit?

-Assossegat.

-Fets que m'inspiren més indulgència?

-És ben difícil, a voltes, perdonar; però cal fer-ho.

-El meu lema?

-Viure en pau, intentant comprendre el passat i el present.

-Com sóc?

-Ni alt ni baix, ni gros ni prim...

-(A la seva mida...)